

האם מדינת ישראל משקיעה מספיק משאבים בחינוכם של ילדים צעירים עד גיל 3?

פרופ' ורד וקנין-נוסבאום, ד"ר שרון גילת-יחיא וד"ר עינת נבו

מחקרים שנעשו בעשורים האחרונים מדגישים את חשיבותו של החינוך לגיל הרך ואת השפעתו על רווחת הילדים, הישגיהם הלימודיים לאורך החיים, שוויון וצמצום פערים, הגדלת המוביליות החברתית ויכולת כלכלית. הממצאים העיקריים העולים ממחקרים אלו מצביעים על כך שההשפעה של החינוך בגיל הרך הינה משמעותית ביותר משתי סיבות עיקריות: הראשונה, מתייחסת לגמישות ויכולת ההשתנות בגיל הצעיר, כך שהתערבות בגיל זה היא בעלת השפעה ניכרת ביותר לטווח הארוך. השנייה נעוצה בכך, שהמיומנויות הנרכשות בגיל הרך משמשות כבסיס למיומנויות וליכולות הנרכשות בשלבים מאוחרים יותר בגילאי בית הספר, ועשויות להעצים את השפעתו של החינוך בגיל זה. במקרה זה ניתן להזכיר את אפקט מאתיו (Matthew effect), המדבר על כך שהעשיר מתעשר והעני מתרושש, כלומר, מי שמיומנותיו בגיל הצעיר הן גבוהות יפתח מיומנויות גבוהות גם בהמשך, ואילו מי שמיומנותיו בגיל הצעיר נמוכות, יתקשה לפתח את מיומנותיו גם בהמשך. בנוסף, נמצא כי בין המדדים שנמצאו בעלי השפעה על הישגיהם של ילדים במסגרות השונות לגיל הרך הם תוכניות הלימודים, משכן של התוכניות, איכות כוח האדם המועסק במסגרות והכשרתו המקצועית.

בהמשך לממצאים אלו, ניתן לראות במדינות רבות בעולם (בעיקר בקרב מדינות ה-OECD) שינויים במדיניות בהתייחס לחינוך ילדים בגיל הרך. שינויים אלו משפיעים גם על המדיניות בתחום במדינת ישראל. לאורך שנות קיומה של המדינה, החינוך בגיל הרך, מגיל לידה ועד גיל חמש, היה תחת פיקוח של משרד הרווחה ומשרד הכלכלה, ובשנים אלו לא ניתנה חשיבות מספקת להקניית חינוך איכותי ברמה גבוהה. בעקבות החלטת ממשלה מינואר 2012, נכנס לתוקפו בשנת תשע"ו חוק חינוך חובה, חינוך מגיל שלוש, והחינוך החל מגיל זה עבר לפיקוחו של משרד החינוך. החוק יושם בהדרגה וכיום, בסופו של התהליך, החוק חל על כל המסגרות החינוכיות המיועדות לילדים מגיל שלוש ומעלה. עד לחקיקת החוק, מסגרות הטיפול בילדים בגיל הרך הוזנחו על-ידי הרשויות בשל היעדר פיקוח והיתה שונות רבה מאד ברמת החינוך שקיבלו ילדים בגיל הרך במסגרות אלו. גם כיום, עם השלמתו של התהליך, עדיין ניתן למצוא מסגרות בהם הדמויות החינוכיות בגן, אינן בעלות השכלה בתחום הגיל הרך.

כתהליך משלים, בדצמבר 2018 אושרה בקריאה שלישית הצעת חוק להסדרת הפיקוח על מסגרות חינוך לגילאי לידה עד שלוש אשר תגביר באופן הדרגתי את הפיקוח במעונות ומסגרות בגילאים אלו וגם תקצה תקציבים להכשרת אנשי מקצוע בתחום הטיפול והחינוך בגיל הרך. החוק אמור להיות מוחל באופן הדרגתי במשך 5 שנים, החל משנת תש"פ. למרות שינוי החקיקה המבורך, עדיין מדובר בשינוי שאינו מהותי משום שתחום גילאי לידה עד שלוש עדיין נמצא מבחינה פורמלית בידי משרד הכלכלה ומשרד הרווחה, אך נראה כי יש כוונה כוללת להפוך את תחום הטיפול בגיל הרך לפרופסיונאלי, תחת הפיקוח הפדגוגי של משרד החינוך.

לכתבה בנושא ראה: [ישראל משקיעה 400 דולר בלבד בשנה בכל ילד עד גיל 3.](#)